آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده
۱۳۹۶، ۳، ۱ (پیاپی ۵): ۴۰-۲۱
دریافت مقاله: ۲۶/۰۳/۱۳۹۵
Family Pathology, Counseling & Enrichment
2017. Vol. 3, N. 1 (5), 21-40
پذیرش نهایی: ۲۳/۰۵/۱۳۹۶

پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی زوجین بر پایه رفتارهای واپایی و تفسیر دشواری‌ها

The prediction of the couple's' marital conflicts based on controlling behaviors and interpretation of the problems

مهرانگیز دلداده مقدم *
نسرین باقری **
Mehrangize Deldadeh Moghadam
Nasrin Bagheri

چکیده

رضایت زناشویی زوجین که متأثر از شناخت است در سلامت روانی- اجتماعی آن‌ها نقش مهمی دارد. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی زن و مرد بر پایه رفتارهای واپایی (مهارگری) و تفسیر دشواری‌ها به انجام رسید. پژوهش توصیفی و روش آن همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان متأهل رودهن در سال ۱۳۹۴ بود. از این جامعه آماری ۳۴۲ دانشجوی متأهل (۲۲۰ زن، ۱۲۲ مرد) با روش تصادفی چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. شرکت‌کنندگان به پرسشنامه تعارض‌های زناشویی ثنایی ذاکر و براتی (۱۳۸۷)، سنجه رفتارهای واپایی زن و شوهر گراهام– کوان و آرچر (۲۰۰۵) و سنجه تفسیر دشواری‌ها هترینگتون، کوکس و کوکس (۱۹۹۸) پاسخ دادند. برای تحلیل داده‌ها آزمون رگرسیون چندمتغیره سلسله مراتبی به کار گرفته شد. یافته‌ها نشان داد هر دو بعد مشکلات میان فردی (β=۰/۰۸۳،p< ۰/۰۵) و مشکلات درون فردی (β=۰/۰۸۱،p< ۰/۰۵) تعارض‌های زناشویی را پیش-بینی می‌کنند. همچنین از میان ابعاد رفتارهای واپایی، نرخ رگرسیون مربوط به بعد مهار اقتصادی (β=۰/۳۰۱،p< ۰/۰۱)، مهار با ترساندن (β=۰/۲۲۷،p< ۰/۰۱) و مهار با منزوی کردن (β=۰/۲۸۹،p< ۰/۰۱) پیش‌بین تعارض‌های زناشویی بودند. نرخ رگرسیون دیگر مؤلفه‌های واپایی (مهار هیجانی و مهار تهدیدآمیز) معنی‌دار نبود. با توجه به برآیندهای پژوهش پیشنهاد می‌گردد در راستای بهبود روابط زناشویی و محکم‌تر شدن بنیان خانواده توجه به نقش آموزش مهارت‌های شناختی و رفتاری زوجین بیشتر شود.

واژگان کلیدی: *تعارض، زناشویی، رفتار، واپایی، تفسیر*

Abstract

Couple's' marital satisfaction influenced by cognition, plays a major role in the psychosocial health of the couples. The present study was conducted in order to predict marital conflicts between men and women based on controlling behavior and interpretation of problems. The present research is a descriptive-correlational study. The statistical population included all married university students in Roodehen in 2015. Based on multi-stage random sampling method, 342 of them (220 women and 122 men) were selected as the sample. The participants were asked to fill out the marital conflict questionnaire of Sanaei Zaker and Barati (2008), the Couples' controlling behavior scale of Graham-Cowan and Archer (2005), and Difficulties Interpretation Scale of Heintrington, Cox, and Cox (1998). The obtained data were statistically analyzed using the multivariate hierarchal regression test. The findings showed that both interpersonal problems (β=0.083, p<0.05) and intrapersonal problems (β=0.081, p<0.05) can predict marital conflicts. In addition, the regression coefficients indicated that, among the dimensions of controlling behaviors, economic control (β=0.301, p<0.01), control through scare (β=0.227, p<0.01), and control through isolation (β=0.289, p<0.01) were the predicted marital conflicts. The regression coefficients of other components of controlling (emotional and threatening control) were not statistically significant. Based on the study results, it is recommended that one should to pay more attention to the role of teaching cognitive and behavioral skills to couples in order to improve marital relations and strengthen the family foundation.

Keywords: conflict,*marital, behavior, controlling, interpretation*

*کارشناسی ارشد گروه روان شناسی، دانشکده روان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران
. **نویسنده مسئول: استادیار گروه روان شناسی، دانشکده روان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران Bagheri@irau.ac.ir

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]
[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

مقدمه

سلامت خانواده از چگونگی رابطهٔ همسران تأثیر می‌پذیرد و رضایت زناشویی از پایه‌های پایداری رابطه است چون‌که وجود رضایت زناشویی کنار آمدن با دشواری‌ها و تنیدگی و بالا رفتن تراز بهداشت روانی زوجین را آسان می‌سازد (نوابی نژاد، ۱۳۸۷؛ عابدی، مسیبی و عریضی، ۱۳۹۱، نقل از پروندی، عارفی و مردای، ۱۳۹۵) افزون بر آن، نبود رضایت زناشویی پیش‌بینی برای آسیب‌های روانی- اجتماعی به‌ویژه افسردگی، مصرف مواد، خودکشی، کاهش کیفیت زندگی، تعارض‌های زناشویی و جدایی است (گاتمن[1] ۱۹۸۳، به نقل از همان). عوامل بسیاری در نمایان شدن تعارض‌های زناشویی نقش دارند. پژوهش اصغری، صادقی، زارع خاک‌دوست و انتظاری (۱۳۹۴) نشان داد میان سن افراد و تعارض‌های زناشویی در زوجین خواهان جدایی و زوجین بهنجار رابطه وارونه و میان سن افراد و بی‌ثباتی زناشویی در زوجین بهنجار و خواهان جدایی رابطه مستقیم وجود دارد. قاسمی، اعتمادی و احمدی (۱۳۹۴) رابطه تعامل‌های منفی میان زوجین و خانواده همسر با بی‌آلایشی زوجین و تعارض‌های زناشویی زنان را بررسی کردند و دریافتند تعاملات منفی زوجین و خانواده همسر می‌تواند روابط زوجین و پایداری پیوند زناشویی را تحت تأثیر قرار دهد. دیلدار، سیتوات و یاسین[2] (۲۰۱۳) پژوهشی با نام تعارض‌های زناشویی و شیوه‌های حل تعارض در زوج‌های ناخشنود انجام دادند؛ برآیندهای پژوهش آن‌ها نشان داد زن و شوهرها هرکدام در رویارویی با تعارض‌های زناشویی از شیوه‌های ناهمسانی استفاده می‌کنند. برای نمونه ۸۰ موارد خشونت، نبود همکاری با همسر، وقت نگذاشتن مردان برای رابطه و در ۲۰ درصد موارد مشکلات فرزندان دلیل تعارض‌های زناشویی بوده است. بهرامی، فلاحی و محمدی (۲۰۱۳) به بررسی و هم سنجی ابعاد تعارض‌های زناشویی در زوج‌هایی که تعارض داشتند و زنانی که جدایی عاطفی را تجربه می‌کردند پرداختند. برآیندهای این پژوهش نشان داد تفاوت معنی‌داری میان شیوه‌های حل مسئله هر دو گروه وجود دارد. زنان دارای تعارض از شیوه‌های هیجانی مانند ابراز خشم استفاده می‌کنند و زنان درگیر جدایی عاطفی از شیوه‌های اجتنابی. فینچمن[3] (۲۰۱۲) با بررسی رابطه ساختار و محتوای تعارض‌های

1. Gottman, J
2.Dilar, S., Sitwat, A. & Yasin, S
3.Finchman, F.D

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

زناشویی به این برآیند رسید که ویژگی‌های زوج‌ها، نبود حمایت اجتماعی، ناتوانی در ابراز هیجانآن‌ها و مشکلات اقتصادی دلایل بنیادی تعارض‌های زناشویی است.

همچنین دلیل نبود کامیابی زوج‌ها در زندگی مشترک به آیینی برمی‌گردد که ویلیام گلسر[1] آن را خوی واپایی (مهارگری) می‌نامد و با افسوس شمار افراد درگیر در این آیین کم نیست. ۹۹/۹۹ درصد مردم جهان به دلیل این آیین واپایی است که در کنار آمدن با دیگران دچار چالش می‌شوند. این خو منحصر به پیوند زناشویی نیست ولی در زندگی زناشویی خود را شدیدتر نشان می‌دهد. فرض‌بنیادی کسانی که دست به واپایی می‌زنند این است که «چنانچه ما احساس ناخرسندی می‌کنیم، خود مسئول چنین احساسی نیستیم، به‌جای آن این دیگران و رویدادهای بیرون از مهار ما هستند که مقصرند و یا مغز ما ازلحاظ ساختاری یا شیمیایی به‌گونه‌ای است که بدون اینکه ما بخواهیم این مشکل را درست می‌کند». در این فرضیه هرگز علت بدبختی آدم‌ها شیوه انتخاب و کارهای آن‌ها شناخته نمی‌شود. کسانی که از زندگی مشترکشان خوشنود نیستند، متوسل به واپایی می‌شوند و می‌گویند کوتاهی از من نیست، همسرم عامل همه این بدبختی‌هاست و من وظیفه خود می‌دانم هر کاری که می‌توانم برای تغییر رفتارهای او انجام دهم هرچند به بهای جان او تمام شود (گلسر، ۲۰۱۲). بررسی رفتارهای واپایی[2] در زوجین دارای خشونت خانگی[3] در انگلیس نشان داد، رفتارهای واپایی رفتاری کلیدی در این‌گونه خانواده‌هاست (باتس، گراهام –کوان و آرچر[4]، ۲۰۱۴) در رفتارهای واپایی فرد سعی می‌کند همسر خود را از راه رفتارهایی مانند مهار اقتصادی، مهار تهدیدآمیز، مهار از راه ترساندن، مهار هیجانی و مهار از راه منزوی کردن مورد مهار قرار دهد (عباسی اصیل، ۱۳۹۳). پژوهش عباسی اصیل (۱۳۹۳) نشان داد که میان زوجین با ازدواج سنتی و مدرن در ابعاد گوناگون رفتارهای واپایی و کارکرد جنسی[5] تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. ولی در میانگین نمره مؤلفه میل جنسی در زوجین دو گروه تفاوت به تراز معنی‌دار رسیده است، بدین معنی که میانگین نمره مؤلفه میل جنسی در زوجین با ازدواج مدرن به‌طور معنی‌داری بیشتر از گروه گواه

1. Glasser, W.
2.controlling Behaviors
3.Domestic violence
4.Bates, E.A., Graham-Kavan, N. & Archer, J.
5.sexual function

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

بود. بر پایه برآیندهای این پژوهش می‌توان گفت نوع ازدواج (سنتی یا مدرن) نقش کارسازی در بروز رفتارهای واپایی ندارد ولی می‌تواند در میل جنسی زوجین نقش کارسازی ایفا نماید. همیلتون[1] (۲۰۱۳) در یک بررسی طولی به‌کارگیری زمینه‌یابی ملی اثر تعارض‌های زناشویی و تأثیرات محیط زناشویی را در وضعیت تأهل بررسی نمودند. آن‌ها ویژگی‌های جمعیت شناختی زوج‌ها را در سه دوره موردمطالعه قرار دادند. از میان متغیرهای جمعیت شناختی سن عاملی بود که بر محیط زناشویی و کاهش رفتارهای واپایی در چرخه زندگی کارساز بود.

افزون بر رفتارهای واپایی، شیوه تفسیر زوجین از مشکلاتی که در زندگی با آن‌ها روبرو هستند ممکن است در تعارض‌های زناشویی نقش داشته باشند. درواقع تفسیر دشواری[2] بر پایه این فرضیه اثبات‌شده که اعضای خانواده پیش آمدهایی مانند ابراز هیجانات ناهماهنگ با روابط نامطلوب را به شیوه‌های ناهمسانی تعبیر و تفسیر می‌کنند، ساخته‌شده است. این فرضیه در برخی از روش‌های مداخلات درمانی معاصر مانند روایـــت درمانگری، درمان متمرکز بر حل مسئله و برخی از دیدگاه‌های سیستمی مانند خانواده‌درمانی ساختاری مشاهده می‌شود (فیشر و کانسوران[3]، ۲۰۰۶، نقل از گلدنبرگ و گلدنبرگ[4]، ۲۰۰۷). در تفسیر دشواری، دلیل بروز مشکلات به دودسته مشکلات میان فردی و مشکلاتی که کانون آن‌ها خود فرد هستند تقسیم‌بندی می‌شوند. مشکلات میان فردی منظور مشـــکلاتی است که فرد، دیگر افراد ازجمله اعضای خانواده را در شکل‌گیری آن‌ها کارگر می‌داند. درحالی‌که در دسته دیگر فرد خود را دلیل بنیادی مشکل می‌داند. بر همین اساس بازخوانی مشکلات خانواده در میان زوجین ازجمله زمینه‌های باارزش و قابل‌بررسی در بروز تعارض‌های زناشویی است که در این پژوهش بدان پرداخته‌شده است. ایونیوک، ویت، لیوسن، مک کلینتون و تید[5] (۲۰۱۴) در یک پژوهش طولی از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۱، تأثیر سلامت و ویژگی‌های شخصیتی را را در بر تعارض‌های زناشویی دوره پیری زوج‌ها از راه بازنگری ملی ۹۵۵ زن و شوهر بررسی کردند. برآیندها نشان داد ویژگی‌های شوهر، شرایط سلامتی هر دو همسر بر تعارض‌های زناشویی

1 Hamilton, K.A.
2 interpretation of a Problem
3 Fisher, M & Cansouran, B
4 Geldenberg, I., Geldenberg, H
5 Iveniuk, J., Waite, L.J., Laumann, E., Mcclintock, M.K.& Tiedt, A.D

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]
[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

آن‌ها کارساز بوده است. بر پایه گزارش خانم‌های سالمند روان آزردگی و برون‌گرایی همسرانشان بر تعارض‌های زناشویی آن‌ها مؤثر بوده است. همچنین تفاوت‌های جنسیتی در ایفای نقش‌های زناشویی بر تعارض‌ها مؤثر بوده است ولی تاکنون پژوهشی به پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی بر پایه رفتارهای واپایی و تفسیر دشواری نپرداخته از این‌رو پژوهشگران درصدد آزمون فرضیه‌های زیر بودند.

۱. تعارض‌های زناشویی بر پایه رفتارهای واپایی در زنان و مردان متأهل قابل پیش‌بینی است.

۲. تعارض‌های زناشویی بر پایه تفسیر دشواری در زنان و مردان متأهل قابل پیش‌بینی است.

روش

این پژوهش از نوع بررسی‌های توصیفی است و به روش همبستگی انجام‌شده است که در آن همبستگی رفتارهای واپایی و تفسیر دشـواری از یک مشکل در زنان و مردان متأهل (متغیرهای پیش‌بین) با تعارض‌های زناشویی (ملاک) است. جامعه آماری دربرگیرنده همه دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن بود که در سال ۱۳۹۴ مشغول به تحصیل بودند. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای استفاده شد. برای تعیین اندازه نمونه از راه فرمول کرامر به ازای هر سطح متغیر پیش‌بینی کننده، تعداد ۴۰ نفر نمونه انتخاب شد (هویت و کرامر، ترجمه پاشا شریفی، ۱۳۸۸). با توجه به اینکه در این پژوهش رفتارهای واپایی دارای ۵ مؤلفه و تفسیر دشواری دارای دو مؤلفه است. تعداد نمونه فراخور ۲۸۰ نفر به دست آمد که با بیش برآورد ۳۴۴ در نظر گرفته شد. ریزش نمونه ۱۶ نفر بود. ملاک ورود عبارت بودند از اینکه شرکت‌کنندگان دانشجو باشند و ملاک خروج استفاده از مواد یا داروهای خاصی که بر هشیاری تأثیر می‌گذارند و عدم همکاری در اجرای آزمون بود.

ابزار

پرسشنامه تعارض‌های زناشویی[1]. نسخه تجدیدنظر شده پرسشنامه تعارض‌های زناشویی ثنایی ذاکر و براتی (۱۳۸۷) یک ابزار ۴۲ پرسشی است که برای سنجیدن تعارض‌های زناشویی ساخته‌شده است.

1. marital conflict questionnaire

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

این ابزار هفت سویه یا هفت بعد تعارض‌های زناشویی را اندازه می‌گیرد. پرسشنامه تعارض‌های زناشویی از روایی محتوایی خوبی برخوردار است. در مرحله تحلیل مواد آزمون پس از اجرای مقدماتی و محاسبه همبستگی هر پرسش با کل پرسشنامه و مؤلفه‌های آن، ۱۳ پرسش از ۵۵ پرسش اولیه حذف‌شده است (ثنایی، ۱۳۷۹). برای هر پرسش پنج گزینه در نظر گرفته‌شده که به‌تناسب ۱ تا ۵ نمره به آن‌ها اختصاص داده‌شده است. حداکثر نمره کل پرسشنامه ۲۱۰ و حداقل آن ۴۲ است. پرسش‌های مؤلفه‌ها ازاین‌قرار است کاهش همکاری پرسش‌های ۲۷، ۲۱،۱۴،۹،۳. «کاهش رابطه جنسی» پرسش‌های ۳۳،۲۸،۱۵،۱۰،۴ افزایش واکنش‌های هیجانی، پرسش‌های ۴۱،۳۷،۳۴،۲۹،۲۲،۱۶،۱۱،۵. «افزایش جلب حمایت فرزند» پرسش‌های ۳۰،۲۳،۱۷،۱۲،۶، ۳۵. «کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان» پرسش‌های ۲۵،۱۹،۱،۴۲،۴۰،۳۷. «جدا کردن امور مالی از یکدیگر» پرسش‌های ۳۸،۳۲،۲۶،۲۰،۱۳،۸،۲ و دیگر پرسش‌های مربوط به مؤلفه افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود است. حداکثر نمره هر مؤلفه برابر با تعداد پرسش‌های آن مؤلفه‌ها ضربدر ۵ است. در این ابزار نمره بیشتر به معنی تعارض بیشتر و نمره کمتر به معنای رابطه بهتر است (ثنایی،۱۳۷۹). در پژوهش خزایی (۱۳۸۵) به‌منظور سنجش روایی، نمرات همه مؤلفه‌های پرسشنامه تعارض‌های زناشویی از ۰/۳۱ تا ۰/۸۲ با نمره کل تعارض زناشویی در سطح ۰/۰۱ همبستگی معنی‌دار نشان دادند. در رابطه با پایایی پرسشنامه نیز دهقان در تحقیق خود برای هنجاریابی پرسش‌نامه تعارض‌های زناشویی روی یک گروه ۳۰ نفری بررسی انجام داده و از روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۱ و برای هفت مؤلفهٔ آن به ترتیب کاهش همکاری ۰/۷۳، کاهش رابطه جنسی ۰/۶۰، افزایش واکنش‌های هیجانی ۰/۷۴، افزایش جلب حمایت فرزند ۰/۸۱، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود ۰/۶۵، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان ۰/۸۱ و جدا کردن امور مالی از یکدیگر ۰/۶۹ به‌دست‌آمده است. براتی (۱۳۸۹) در تحقیق خود برای پایایی پرسشنامه تعارض‌های زناشویی از روش آلفای کرونباخ استفاده کرده که نمرات برای کل پرسشنامه ۰/۵۳ به‌دست‌آمده است. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای پرسشنامه ۰/۹۱۲ به‌دست آمد.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

سنجه رفتارهای واپایی[1]: سنجه رفتارهای واپایی زن و شوهر در سال ۲۰۰۵ به دست گراهام – کوان و آرچر[2] به‌منظور ارزیابی رفتارهای واپایی ساخته‌شده است. این ابزار یک سنجه ۲۴ عبارتی است که رفتارهای واپایی زوجین را در زندگی زناشویی موردبررسی قرار می‌دهد. برای زوجینی که دارای فرزند هستند ۵ عبارت دیگر به سنجه اضافه‌شده است (۵ عبارت آخر آزمون) این سنجه تنها به زمینه‌های رفتاری می‌پردازد و پرخاشگری بدنی (که می‌توان آن را به‌صورت جداگانه مورد ارزیابی قرار داد) را در برنمی‌گیرد. پرسشنامه رفتارهای واپایی طوری طراحی‌شده که در آن فرد می‌تواند هم رفتارهای مهارکننده خود و هم رفتارهای مهارکننده همسرش را گزارش کند. آزمودنی باید در یک سنجه لیکرت ۵ درجه‌ای (۰ تا ۴) روشن کند که خودش و همسرش به چه میزان هریک از رفتارهای موردنظر را انجام می‌دهند. این پرسشنامه دارای ۵ مؤلفه (با در نظر گرفتن عبارات مربوط به کودکان، ۶ مؤلفه): مهار اقتصادی، مهار تهدیدآمیز، مهار از راه ترساندن، مهار هیجانی و مهار از راه منزوی کردن است. نمرات بالا در این سنجه نشان‌دهنده استفاده بیشتر از رفتارهای واپایی و نمرات پایین روشنگر استفاده کمتر از رفتارهای واپایی است. پایایی این پرسشنامه توسط گراهام -کوان و آرچر (۲۰۰۵) بررسی‌شده است و در هم سنجی با آزمون‌های پرخاشگری، ترس از ارزیابی منفی و مهار خشم دارای ضرایب همبستگی به ترتیب ۰/۶۶، ۰/۵۹ و ۰/۷۰ بوده است (مشاک، ۱۳۸۵). همچنین بر پایه گزارش مشاک (۱۳۸۹) ضرایب پایایی پرسشنامه به دو روش تنصیف و آلفای کرنباخ برابر با ۰/۶۵ و ۰/۶۶ بوده است. در پژوهشی که تقی پور (۱۳۸۸) انجام داده است نیز آلفای کرونباخ ۰/۷۱ برای آزمون به‌دست‌آمده است. همچنین سودانی (۱۳۹۰، به نقل از عباسی اصیل، ۱۳۹۳) برای پایایی این پرسشنامه در آزمونی که بر روی ۱۵۰ نفر از دانشجویان دانشگاه شهید چمران انجام داد آلفای کرونباخ ۰/۷۹ را گزارش کرده است. بر پایه پژوهش گراهام و کوان- آرچر (۲۰۰۵) برآیندها تحلیل‌های خوشه‌ای، دو خوشه به نام‌های مهار بالا و پایین را به دست دادند. گراهام و کوان- آرچر نشان دادند که سنجه رفتار واپایی از همسانی درونی کلی مطلوبی برخوردار بوده است. نرخ آلفای کلی آزمون در نمونه زنان ۹۰ درصد و در مردان ۸۹

1.controlling behaviors scale
2.Graham-Kevan. N. & Archer, J.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]
[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

درصد بوده است. همسانی درونی مؤلفه مهار اقتصادی پایین میان ۰/۴۸ تا ۰/۶۶ گزارش‌شده است. همسانی درونی مؤلفه‌های مهار هیجانی و مهار از راه به انزوا کشیدن خوب و میان ۰/۸۰ تا ۰/۸۷ گزارش‌شده است (عباسی اصیل، ۱۳۸۳). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های سنجه واپایی (۰/۷۴۴=مهار اقتصادی، ۰/۶۹۸= مهار تهدیدآمیز، ۰/۷۲۶= مهار از راه ترساندن، ۰/۶۵۲= مهار هیجانی، ۰/۸۷۳= مهار از راه منزوی کردن) محاسبه شد.

سنجه تفسیر دشواری[1]. سنجه تفسیر دشواری در سال ۱۹۹۸ توسط هترینگتون کاکس و کاکس[2] به‌منظور ارزیابی تعبیر شناختی شخصی افراد از یک مشکل به وجود آمده تهیه‌شده است. این آزمون در آغاز برای استفاده در خانواده طراحی‌شده ولی در حال حاضر برای زوج‌هایی که دچار تعارض هستند نیز کاربرد دارد. این سنجه دارای یک پرسش باز پاسخ است که در آن از آزمودنی خواسته می‌شود، مشکلش را شرح داده و سپس با استفاده از ۲۷ پرسش مطرح‌شده علل اسنادی آن را بیان کند. آزمودنی باید در یک طیف لیکرت پنج شیوه نمره‌گذاری به پرسش‌ها پاسخ دهد. مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: ۱. مؤلفه دشواری میان فردی: ۲. مؤلفه مشکلاتی که کانون آن‌ها خود فرد هستند. برای به دست آوردن نمرات مربوط به هر مؤلفه کافی است امتیاز همه عبارات موردنظر باهم جمع شوند. در هر مؤلفه نمره بالا نشان‌دهنده میزان بالاتر استفاده از تفسیر درون فردی یا میان فردی در برخورد با مشکلات است. برآیندهای پژوهش‌های انجام‌شده نشان‌گر روایی مطلوب این آزمون است. در بررسی‌هایی که بر روی ۳۹ زن و شوهر داوطلبی که دچار تعارض بودند، مشاهده شد که برآیندهای سنجه تفسیر دشواری با نمره آزمون ســـــازش یافتگی زناشویی لاک والاس همبستگی معنی‌داری دارند. مواد خاصی از سنجه با تعارض، همبستگی و ابراز احساس‌ها همبستگی داشتند. همچنین پایایی سنجه تفسیر دشواری به‌وسیله تحلیل عاملی و به دست آمدن دو مؤلفه به تأیید رسیده است. نرخ پایایی برآمده از روش باز آزمایی کل سنجه در فاصله ۳ تا ۴ هفته ۰/۷۲ گزارش‌شده است. همبستگی‌ها در دامنه‌ای از ۰/۴۴(پرسش ۶) تا ۰/۸۷(پرسش ۲۰) قرار داشتند. در پژوهش

1.cognitive interpretation of a problem scale
2.Hetherington, E., Cox, M.M. & Cox, R.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]
[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

حاضر آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های سنجه دشواری (۰/۸۱۴= دشواری میان فردی و ۰/۸۰۰= دشواری درون فردی) محاسبه شد.

روش اجرای پژوهش

با توجه به اینکه جامعه موردپژوهش، دربرگیرنده دانشجویان متأهل شاغل به تحصیل در سال تحصیلی (۹۵-۱۳۹۴) دانشگاه آزاد واحد رودهن بود. نخست فهرست دانشکده‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که دربرگیرنده ۹ دانشکده (دانشکده روانشناسی، علوم اجتماعی، هنر و معماری، حسابداری و مدیریت، علوم تربیتی و مشاوره، فنی و مهندسی، کشاورزی، علوم پایه، زبان و ادبیات فارسی و زبان‌های خارجه) است آماده شد، سپس به‌طور تصادفی از میان کل دانشکده‌های این دانشگاه، ۴ دانشکده (روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی، مشاوره و حسابداری) انتخاب شد. درنهایت داده‌های تعداد ۱۲۲ دانشجو مرد و ۲۲۰ دانشجوی زن به‌صورت تصادفی انتخاب و مورد آزمون نهاده شد (در دانشکده‌های ذکرشده تعداد زنان بیشتر از مردان بود از این‌رو در نمونه پژوهش تعداد زنان بیش از مردان است). پژوهشگر پرسشنامه‌ها را در اختیار دانشجویان کلاس‌های انتخابی قرار داد و پس از شرح زمینه پرسشنامه و پس از کسب توافق از آنان برای همکاری در پژوهش و روشنگری درباره اهداف پژوهش و دستور کار پر کردن پرسشنامه‌ها، دانشجویان در حضور پژوهشگر و با انتخاب مکان آرامی مانند کلاس‌های خالی دانشگاه در مدت ۳۰ دقیقه به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. داده‌های جمع‌آوری‌شده به‌صورت محرمانه نگهداری شده و در پرسشنامه نامی از آزمودنی برده شد و علامت، شناسه یا شماره‌ای روی پرسشنامه ثبت نگردید.

یافته‌ها

در این بخش نخست شناسه‌های جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان و در دنباله یافته‌های توصیفی و ضرایب همبستگی و رگرسیون ارائه‌شده است.

۲۲۰ نفر از شرکت‌کنندگان (۶۴ درصد) در پژوهش حاضر زن و ۱۲۲ نفر از آنان (۳۵/۵ درصد) مرد بودند. ۱۰۱ نفر از شرکت‌کنندگان (۲۹/۴ درصد) زیر ۳۰ سال، ۸۹ نفر از شرکت‌کنندگان

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

(۲۵/۹ درصد) میان ۳۰ تا ۳۵ سال داشتند، ۷۰ نفر از شرکت‌کنندگان (۲۰/۳ درصد) میان ۳۶ تا ۴۰ سال و ۷۵ نفر (۲۱/۸ درصد) بالاتر از ۴۰ سال داشتند. ۷۳ نفر از شرکت‌کنندگان (۲۱/۲ درصد) مقطع تحصیلی خود را کاردانی، ۱۴۲ نفر از آنان (۴۱/۳ درصد) مقطع تحصیلی خود کارشناسی و ۱۱۲ نفر (۳۲/۶ درصد) مقطع تحصیلی خود را کارشناسی ارشد و ۱۲ نفر (۳/۵ درصد) مقطع تحصیلی خود را دکتری اعلام نمودند.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد، نرخ آلفای کرونباخ، چولگی و کشیدگی تعارض‌های زناشویی، ابعاد رفتارهای واپایی و تفسیر دشواری

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
رفتارهای واپایی- مهار اقتصادی	۸/۹۲	۳/۹۶	۰/۷۹۲	-۰/۱۶۰
رفتارهای واپایی- مهار تهدیدآمیز	۶/۰۵	۲/۳۶	۱/۱۳۱	۰/۸۰۱
رفتارهای واپایی- مهار از راه ترساندن	۷/۰۷	۲/۸۴	-۰/۹۱۱	۰/۴۴۹
رفتارهای واپایی- مهار هیجانی	۸/۶۲	۲/۷۱	۰/۲۲۵	-۰/۵۷۱
رفتارهای واپایی- مهار از راه منزوی کردن	۱۰/۸۷	۴/۶۱	۰/۷۱۹	-۰/۱۰۷
تفسیر دشواری - دشواری میان فردی	۱۴/۲۱	۷/۲۰	-۰/۲۸۰	-۰/۶۳۷
تفسیر دشواری - دشواری درون فردی	۷/۰۶	۴/۶۲	۰/۲۷۷	-۰/۷۸۲
تعارض‌های زناشویی	۸۴/۴۲	۱۹/۹۱	۰/۵۰۶	-۰/۴۴۳

جدول (۱) نشان می‌دهد در این پژوهش بالاترین میانگین از آن تعارض‌های زناشویی (M=۸۴/۴۲) و کوچک‌ترین میانگین از آن رفتارهای واپایی- مهار تهدیدآمیز (M= ۶/۰۵). بالاترین انحراف استاندارد از آن تعارض‌های زناشویی (S= ۱۹/۹۱) و کوچک‌ترین انحراف استاندارد از آن رفتارهای واپایی و مهار تهدیدآمیز بود (S= ۲/۳۶). نرخ آلفای کرونباخ، چولگی و کشیدگی تعارض‌های زناشویی، ابعاد رفتارهای واپایی و تفسیر دشواری را نشان می‌دهد، اندازه‌های آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش نزدیک به یا بالاتر از ۰/۷ است؛ که این موضوع روشنگر همسانی درونی قابل‌قبول ابزار سنجش متغیرهای پژوهش بود. کشیدگی و چولگی همه متغیرهای پژوهش بیرون از گستره ۲ ± نبوده و بنابراین می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود که توزیع داده‌های مربوط به آن متغیرها بهنجار بوده است.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. رفتارهای واپایی- مهار اقتصادی	-							
۲. رفتارهای واپایی - مهار تهدیدآمیز	۰/۵۲۲**	-						
۳. رفتارهای واپایی - مهار از راه ترساندن	۰/۶۰۱**	۰/۵۸۳**	-					
۴. رفتارهای واپایی - مهار هیجانی	۰/۲۷۲**	۰/۲۸۲**	۰/۳۲۳**	-				
۵. رفتارهای واپایی - مهار از راه منزوی کردن	۰/۴۱۹**	۰/۴۹۴**	۰/۵۲۹**	۰/۴۵۰**	-			
۶. تفسیر دشواری - دشواری میان فردی	۰/۲۱۵**	۰/۱۶۳**	۰/۳۱۴**	۰/۲۴۶**	۰/۲۲۹**	-		
۷. تفسیر دشواری - دشواری درون فردی	۰/۰۴۱	۰/۰۸۸	۰/۰۸۳	۰/۲۴۸**	۰/۱۵۳**	۰/۲۹۹**	-	
۸. تعارض‌های زناشویی	۰/۵۷۲**	۰/۴۷۵**	۰/۶۱۸**	۰/۲۹۶**	۰/۵۵۲**	۰/۳۳۰**	۰/۱۹۰**	-

p<۰/۰۱ **

جدول (۲) ضرایب همبستگی ابعاد رفتارهای مهار گری، تفسیر دشواری و تعارض‌های زناشویی را نشان می‌دهد. بر پایه جدول ۲ همه ابعاد رفتارهای واپایی به‌صورت مثبت و در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ با متغیر تعارض‌های زناشویی همبسته بود. همچنین هردو بعد مشکلات درون فردی و برون فردی تفسیر دشواری در سطح ۰/۰۱ با تعارض‌های زناشویی همبسته بودند.

در جدول ۱ مفروضه بهنجار بودن تک متغیری مورد ارزیابی قرارگرفته است. در این بخش سه مفروضه هم خطی بودن، استقلال خطاها در میان متغیرهای پیش‌بین و بهنجار بودن توزیع چند متغیری مورد ارزیابی قرارگرفته است. به‌منظور ارزیابی مفروضه هم خطی بودن عامل تورم واریانس[1] و نرخ تحمل[2] موردبررسی نهاده شد. جدول ۳، نرخ تحمل و تورم واریانس متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۳. نرخ تحمل و تورم واریانس متغیرهای پژوهش

متغیر	نرخ تحمل	تورم واریانس (VIF)
رفتارهای واپایی - مهار اقتصادی	۰/۸۶۹	۱/۱۵۰
رفتارهای واپایی - مهار تهدیدآمیز	۰/۸۱۳	۱/۲۲۹
رفتارهای واپایی - مهار از راه ترساندن	۰/۵۸۵	۱/۷۰۸
رفتارهای واپایی - مهار هیجانی	۰/۵۷۶	۱/۷۳۷
رفتارهای واپایی - مهار از راه منزوی کردن	۰/۴۷۵	۲/۱۰۷
تفسیر مشکلات خانواده - دشواری میان فردی	۰/۷۴۶	۱/۳۴۱
تفسیر مشکلات خانواده - دشواری درون فردی	۰/۵۹۲	۱/۶۸۹
تعارض های زناشویی	متغیر ملاک	متغیر ملاک

1. variance inflation factor (VIF)
2. tolerance

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]
[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

جدول (۳) نشان می‌دهد که مسئله هم خطی بودن در متغیرهای تحقیق رخ نداده است؛ زیرا که اندازه‌های نرخ تحمل برای همه متغیرها بالاتر از ۰/۱ و عامل تورم واریانس برای همه متغیرهای پژوهش حاضر کمتر از ۱۰ است (رک مایر، گامست و گوارینو، ۲۰۰۶)؛ بنابراین در تحقیق حاضر اندازه‌های به‌دست‌آمده از محاسبه عامل تورم واریانس و نرخ تحمل نشان‌دهنده آن است که پدیده هم خطی بودن در متغیرهای پژوهش رخ نداده است. به‌منظور آزمون استقلال خطاها در میان متغیرهای پیش‌بین، ارزش شناسه دوربین واتسون موردبررسی نهاده شد، ارزش شناسه گفته‌شده ۱/۸۴۵ بود. فایلد (۲۰۰۶) باور دارد که ارزش بالاتر از ۳ نشان‌دهنده عدم استقلال خطاهاست. براین اساس با توجه به ارزش پایین شناسه دوربین واتسون محاسبه‌شده، می‌توان گفت مفروضه استقلال خطاها نیز در میان داده‌های پژوهش برقرار بود.

برای ارزیابی برقراری یا عدم برقراری مفروضه بهنجار بودن توزیع چند متغیری در میان داده‌ها از نمره‌های «فاصله مهلنوبایس (D)[1]» تحلیل شد. بدین‌صورت که ترسیم منحنی توزیع آن، نشان داد که ترکیب متغیرهای پیش‌بین در تبیین متغیر ملاک بهنجار نیست. استفاده از نمودار باکس پلات نشان داد که داده‌های مربوط به شرکت‌کنندگان ۱۰ و ۱۱ پرت‌های چند متغیری تشکیل داده، از اینرو اطلاعات مربوط به آن دو شرکت‌کننده از میان داده‌های گردآوری‌شده حذف شد.

جدول ٤. رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی در پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی بر پایه ابعاد تفسیر دشواری و رفتارهای واپایی

	B	SE	B
گام نخست			
تفسیر دشواری - دشواری درون فردی	۰/۳۵۱	۰/۱۷۱	۰/۰۸۱*
تفسیر دشواری – دشواری میان فردی	۰/۲۳۱	۰/۱۱۴	۰/۰۸۳*
	R^2=۰/۱۱۴		
	$adjR^2$=۰/۱۰۹		
	F(۲ ،۳۳۹)=۲۱/۷۸۹		
گام دوم			
رفتارهای واپایی – مهار اقتصادی	۱/۵۳۸	۰/۲۴۷	۰/۳۰۱**
رفتارهای واپایی- مهار تهدیدآمیز	۰/۶۴۴	۰/۴۴۵	۰/۰۷۲
رفتارهای واپایی- مهار از راه ترساندن	۱/۵۸۹	۰/۳۸۳	۰/۲۲۷**
رفتارهای واپایی – مهار هیجانی	-۰/۴۳۹	۰/۳۱۵	-۰/۰۶۰
رفتارهای واپایی- مهار از راه منزوی کردن	۱/۲۳۹	۰/۲۰۹	۰/۲۸۹**
	R^2=۰/۵۴۴		
	ΔR^2=۰/۰۴۳		
	$adjR^2$=۰/۵۳۴		
	F(۷ ،۳۳۴)=۵۶/۸۲۹		

*P <۰/۰۵ ،**P <۰/۰۱

1.mahalanobis distance (D)

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

جدول ۴ نشان می‌دهد، ابعاد مشکلات میان فردی و درون فردی متغیر تفسیر دشواری که در گام نخست پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی، وارد معادله شد، به‌صورت معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ تعارض‌های زناشویی را پیش‌بینی نمود (F (۳۳۹،۲) =۲۱/۷۸۹ ،p< ۰/۰۱). بررسی مجذور همبستگی چندگانه به‌دست‌آمده نشان داد که ارزش نرخ همبستگی‌های چندگانه (R^2) برابر با ۰/۱۱۴ است. این موضوع نشان می‌دهد متغیر تفسیر دشواری ۱۱/۴ درصد از واریانس تعارض‌های زناشویی را تبیین نموده است. بررسی نرخ رگرسیون نشان داد که هر دو بعد مشکلات میان فردی (β=۰/۰۸۳،p< ۰/۰۵) و مشکلات درون فردی (β=۰/۰۸۱،p< ۰/۰۵) به‌صورت مثبت و در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ تعارض-های زناشویی را پیش‌بینی می‌کند.

همچنین جدول ۴ نشان می‌دهد، با ورود ابعاد رفتارهای واپایی به معادله پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی در گام دوم، ارزش R^2 به ۰/۵۴۴ رسید. این یافته بدان معناست که ابعاد رفتارهای واپایی به همراه ابعاد متغیر تفسیر دشواری درکل ۵۴/۴ درصد از واریانس تعارض‌های زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. ارزش تغییرات R^2 (ΔR^2) برابر با ۰/۴۳۰ بود. این یافته بدان معناست که با ورود ابعاد رفتارهای واپایی در معادله پیش‌بینی و با مهار اثر متغیر تفسیر دشواری، اندازه واریانس تبیین شده تعارض‌های زناشویی ۴۳ درصد افزایش‌یافته است که از دید آماری در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است (F (۳۳۴،۷) =۵۶/۸۲۹ ،p< ۰/۰۱). بررسی ضرایب رگرسیون نیز نشان داد که از میان ابعاد رفتارهای واپایی، نرخ رگرسیون مربوط به بعد مهار اقتصادی (β=۰/۳۰۱،p< ۰/۰۱)، مهار از راه ترساندن (β=۰/۲۲۷،p< ۰/۰۱) و مهار از راه منزوی کردن (β=۰/۲۸۹،p< ۰/۰۱) در پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ معنی‌دار است. گفتنی است که نرخ رگرسیون مربوط به دیگر رفتارهای واپایی، (مهار هیجانی و مهار تهدیدآمیز) در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار نبود.

بحث و نتیجه‌گیری

بر پایه یافته‌های برآمده از آزمون فرضیه نخست مبنی بر پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی بر پایه ابعاد تفسیر دشواری (مشکلات میان فردی و درون فردی)، برآیندها نشان داد که هر دو بعد مشکلات میان فردی و مشکلات درون فردی تعارض‌های زناشویی را پیش‌بینی می‌کند.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

برآیندهای پژوهش حاضر با یافته-های دیلدار و همکاران (۲۰۱۳)، بهرامی و همکاران (۲۰۱۳) و دویر (۲۰۰۵) ازاین‌جهت که دریافتند شیوه‌های حل مسئله با تعارض‌های زناشویی رابطه دارد، همسو است.

در تبیین برآیند به‌دست‌آمده می‌توان گفت، شیوه تفسیر زوجین از مشکلاتی که در زندگی با آن‌ها روبرو هستند می‌تواند در روابط زناشویی آن‌ها نقش داشته باشند. درواقع تفسیر مشکلات بر پایه این فرضیه اثبات‌شده که اعضای خانواده پیش آمدهایی مانند ابراز هیجانات نا هماهنگ با روابط نامطلوب را به شیوه‌های متفاوتی تعبیر و تفسیر می‌کنند، ساخته‌شده است. تفسیر شناختی به مشکلات زناشویی، ادراک تحریف و اندیشه غیرمنطقی را مایه اصلی ایجاد اختلال و مشکلات زوج‌ها می‌داند. بر پایه مدل‌های شناختی طرح‌واره‌ها یا آنچه باورهای کلیدی خانواده است، در ایجاد مسئله و مشکلات نقش دارند. فرض براین است که هریک از زوجین باورهای بنیادی (طرح‌واره‌های بنیادی ارتباطی) درباره خود و روابط نزدیک دارند که با خود به پیوند زناشویی می‌آورند.

بنابراین چنانچه فرد، دیگر افراد ازجمله اعضای خانواده در شکل‌گیری مشکلات مؤثر بداند، درواقع شیوه تفسیر مشکلاتش به‌صورت میان فردی خواهد بود که می‌تواند در بروز تعارض‌های زناشویی نقش برجسته‌ای ایفا نماید.

افزون بر تفسیر بالا، بک برجسته‌ترین علت مشکلات زناشویی و روابط انسانی را در سوء-تفاهم‌ها می‌داند. به باور او ناهمسانی در نحوه نگرش افراد مایه بروز اختلافات و پیامدهای از آن می‌شود. از دید «بک» توجه کردن، گوش دادن، پرسش کردن و گسترش دادوستد درست اطلاعات ازجمله کارآمدترین راه‌های رویارویی با سوءتفاهم‌اند. بک لازمه داشتن مناسبات نیک و عوامل پایدار و روابط زناشویی را در تعهد، حساسیت، بخشش، ملاحظه، بی‌آلایشی، وفاداری، مسئولیت و اعتماد دانسته و زمینه‌های ناسازگاری در پیوندهای زناشویی را در عدم همکاری در برنامه‌ریزی‌ها و عدم هزینه کردن زمان کافی برای باهم بودن، چگونگی و اندازه روابط جنسی، عدم تقسیم‌کار و ... می‌داند (باتلر و همکاران، ۲۰۰۷). همچنین با توجه به تحریف‌های شناختی

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

ده‌گانه از دیدگاه بک هریک از این خطاهای شناختی و باورهای ناکارآمد می‌تواند از عمده‌ترین عوامل مؤثر بروز مشکلات و ناسازگاری‌های رفتاری خاصه در زناشویی گردند.

«هورنای» نیز معتقد است آدم بیمار انتظارات غیرمنطقی داشته و توقعاتی دارد که برخی از این توقعات مربوط به خود و برخی دیگر متوجه نظام جهانی است؛ به‌عنوان‌مثال: «حق من است که خوشبخت باشم» یا «دادگرانه نیست زندگی تا این اندازه دشوار باشد» و ... . این قبیل توقعات در زندگی زناشویی نیز دردسرساز بوده و انتظارات «هورنای» نیز به خطاهای شناختی و تفکرات غیرمنطقی کشیده می‌شوند (بک، ترجمه قرچه داغی، ۱۳۷۸).

فرضیه دوم: ابعاد رفتارهای واپایی (مهار اقتصادی، مهار تهدیدآمیز، مهار از راه ترساندن، مهار هیجانی و مهار از راه منزوی کردن) به‌صورت معنی‌دار تعارض‌های زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. این یافته با برآیندهای پژوهش‌های همیلتون (۲۰۱۳) همسوئی دارد. ابعاد رفتارهای واپایی به همراه ابعاد متغیر تفسیر دشواری درکل ۵۴/۴ درصد از واریانس تعارض‌های زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. بررسی ضرایب رگرسیون نیز نشان داد که از میان ابعاد رفتارهای واپایی، نرخ رگرسیون مربوط به بعد مهار اقتصادی، مهار از راه ترساندن و مهار از راه منزوی کردن در پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ معنی‌دار است بر پایه نظر گلسر (۲۰۱۲) دلیل ناکامی زوج‌ها در زندگی مشترکشان به خوی واپایی برمی‌گردد، رفتارهای کنترل‌کننده رفتارهایی است که در آن کوشش می‌شود طرف مقابل، درباره انجام یا عدم انجام یک رفتار مهارشده ارادی وی قرار بگیرد. مهار رفتار هم به‌صورت مستقیم و هم به‌صورت غیرمستقیم از راه انگیزه ممکن است بر رفتار تأثیر بگذارد (آجزن، ۱۹۹۸). زمینه رفتارهای واپایی در زوجین بر پایه داده‌هایی که از یک برنامه مداخله‌ای در برابر خشونت خانگی که در انگلیس اجراشده و برآیندهای آن نشان داده بود، رفتارهای واپایی رفتاری کلیدی در این‌گونه خانواده‌هاست، برگرفته‌شده است (گراهام -کوان و آرچر، ۲۰۰۵).

در رفتارهای واپایی فرد می‌کوشند همسر خود را از راه رفتارهایی مانند مهار اقتصادی، مهار تهدیدآمیز، مهار از راه ترساندن، مهار هیجانی و مهار از راه منزوی کردن مهار کند (به نقل از

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

عباسی اصیل، ۱۳۹۳).

زندگی زناشویی برخلاف دوستی، تعهدی قانونی، اخلاقی و دینی به شمار می‌رود. بنیاد پیوند زناشویی تماماً بر پایه واپایی ساخته‌شده است، نیروهای ناگزیر کردنی برنامه‌ریزی‌شده‌ای وجود دارد تا زندگی زناشویی دست‌نخورده به‌جا بماند؛ ولی شادی و خوشی بسیار کمی در مهار وجود دارد تا زندگی زناشویی دست‌نخورده به‌جا بماند؛ ولی شادی و خوشی بسیار کمی در مهار وجود دارد و شاید هیچ خوشی‌ای وجود ندارد (گلسر، ۲۰۰۴). در این فرضیه هرگز علت بدبختی‌مان، شیوه انتخاب اعمال ما شناخته نمی‌شود (گلسر، ۲۰۱۲، ترجمه صاحبی، ۱۳۹۰).

پژوهش عباسی اصیل (۱۳۹۳) با هدف هم سنجی رفتارهای واپایی و کارکرد جنسی در زوجین با پیوند زناشویی سنتی و مدرن در زوجین مراجعه‌کننده به مراکز خدمات بهداشتی درمانی شهر زاهدان انجام گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که میان زوجین با پیوند زناشویی سنتی و مدرن در ابعاد گوناگون رفتارهای واپایی و کارکرد جنسی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. ولی در میانگین نمره مؤلفه میل جنسی در زوجین دو گروه تفاوت به سطح معنی‌داری رسیده است، بدین معنی که میانگین نمره مؤلفه میل جنسی در زوجین با پیوند زناشویی مدرن به‌طور معنی‌دار بیشتر از گروه گواه بود. بر پایه برآیندهای این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که نوع پیوند زناشویی (سنتی یا مدرن) نقش کارسازی در بروز رفتارهای واپایی ندارد ولی در میل جنسی زوجین می‌تواند نقش کارسازی ایفا نماید. به وجود آمدن ناسازگاری و تعارض میان زن و شوهر امری بهنجار است. به دلیل ماهیت همکنش زوج‌ها اوقاتی پیش می‌آید که اختلاف‌نظر روی می‌دهد، یا نیازها برآورده نمی‌شوند، برآیند اینکه همسران در برابر یکدیگر احساس خشم، ناامیدی و ناخشنودی می‌کنند. پیوند زناشویی به دلایل فراوان دچار مشکل و تعارض می‌شود. آمار جدایی در ایران و آمار بالای جدایی در جهان، نشانهٔ بارز مشکلات زندگی مشترک است (گرلر، به نقل از سودانی و شفیع‌آبادی، ۱۳۸۷).

با توجه به اینکه در این پژوهش از روش خود گزارشی استفاده‌شده و سوگیری مطلوب نمایی اجتماعی به‌طور ناخواسته دخالت نموده، امکان تحریف پاسخ‌ها وجود داشته. محدودیت دیگر

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

پژوهش مقطعی بودن آن است. با توجه به محدود بودن زمان، امکان مصاحبه با شرکت‌کنندگان وجود نداشت.

بر پایه یافته‌های پژوهشی پیشنهاد می‌شود که به‌منظور کاهش تعارض‌های زناشویی از راه مشاوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی فراخور به زوجین در گستره تفسیر دشواری و رفتارهای واپایی اطلاعات و راه‌حل‌های درخور ارائه شود.

سپاسگزاری. این پژوهش برگرفته از پایان‌نامه نویسنده مسئول پژوهش با نام پیش‌بینی تعارض های زناشویی بر اساس رفتارهای کنترلگرانه و تفسیر دشواری در زنان و مردان متأهل بود که بر روی دانشجویان متأهل دانشگاه رودهن در سال ۱۳۹۴ اجراشده بود. پژوهشگران از همه شرکت‌کننده‌ها در این پژوهش که با همکاری آرسته امکان انجام این تحقیق را فراهم نمودند سپاسگزاری می‌نماید. همچنین از همه کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که کارهای لازم برای عملیاتی‌شدن پژوهش حاضر را فراهم آوردند، کمال تشکر را دارند.

منابع فارسی

اصغری، فرهاد. صادقی، عباس. زارع خاک‌دوست، سمیه. انتظاری، مرجان. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار با تعارض زناشویی و بی‌ثباتی زناشویی در بین زوجین متقاضی طلاق و زوجین عادی. *دو فصلنامه آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده*، ۱(۱): ۵۸-۴۸.

براتی، طاهره. (۱۳۸۹). *تأثیر تعارض‌های زناشویی بر روابط متقابل زن و شوهر*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.

پروندی، علی. عارفی، مختار. مرادی، اسماء. (۱۳۹۵). نقش کارکرد خانواده و الگوهای ارتباطی زوجین در پیش‌بینی رضایت زناشویی. *دو فصلنامه آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده*، ۲(۱)، ۶۵-۵۴.

ثنایی، باقر. (۱۳۸۷). *مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج*. تهران: بعثت.

سودانی، منصور. شفیع‌آبادی، عبدالله. (۱۳۸۷). مقایسه‌ی اثربخشی زوج‌درمانی الیس به‌صورت انفرادی و توأم در کاهش تعارضات زناشویی. *فصلنامه دانش و پژوهش در روان‌شناسی. ۳۷(۱)*، ۲۰-۱.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

عباسی اصیل، صفیه. (۱۳۹۳). *مقایسه رفتارهای کنترل‌گرایانه و کارکرد جنسی در زوجین با ازدواج سنتی و مدرن در زوجین مراجعه‌کننده به مراکز خدمات بهداشتی درمانی شهر زاهدان*. پایان‌نامه دانشگاه آزاد اسلامی - دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت - دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.

قاسمی، سیمین. اعتمادی، عذرا؛ و احمدی، سید احمد. (۱۳۹۴). رابطه تعاملات منفی بین زوجین و خانواده همسر با صمیمیت زوجین و تعارضات زناشویی در زنان. *دو فصلنامه آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی-سازی خانواده*، ۱(۱): ۱۳-۱.

گلسر، ویلیام. (۱۳۹۳). *واقعیت درمانی*. (ترجمه علی صاحبی). تهران: سایه سخن. (تاریخ انتشار اثر به زبان‌اصلی ۲۰۱۲).

هویت، دیس؛ و کرامر، دانکن. (۱۳۸۸). *مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق در روانشناسی و مشاوره*. (ترجمه حسن پاشا شریفی و دیگران). تهران: سخن. (تاریخ انتشار به زبان‌اصلی ندارد).

Refrences

Bahrami, M., Fallahchai, S. & Mohammadi, K. (2013).Studying the comparison of marital conflict dimension in couples with conflict dimensions in couples with conflict dimensions in couples with marital conflicts and emotionally divorced women in Bandar Abbas, *Journal of psychological studies, 2(1),* 7-14.

Bates, E.A., Graham-Kavan, N. & Archer, J. (2014). Testing predictions from the male control thepry of men's partner violence, *Aggressive Behavior, 40,* 42-55.

Butler, A.C., Beck, A.T. & Cohen, L.H. (2007). The personality beliefs questionnaire-short form: Development and preliminary findings, *Cognitive therapy research, 31(3),* 357-370.

Dilar, S., Sitwat, A. & Yasin, S. (2013). Intimate enemies: Marital conflict and conflict resolution styles in dissatisfied married couples, *Middle east Journal of scientific research, 15(10),* 1433-1439.

Dwyer, M.T. (2005). *Emotional intelligence and conflict resolution style as predictors of marital satisfaction in the first year of marriage.* PH.D. Dissertation. University of North Carolina state.

Finchman, F.D. (2012). Marital conflict: Correlates structure, and context. *Current directions in psychological science.12*, 23-27.

Geldenberg, I., Geldenberg, H. (2007). *Family Therapy*. Concepts, Process and Practice. Chichester: Wiley.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

Glasser, W. (2004). *Counseling with choice theory*. New York: HarperCollins.

Graham-Kevan. N. & Archer, J. (2005). Investigating three explations of women's relanations aggression. Psychology of women puarterly, 29(3), 270-277.

Hamilton, K.A. (2013). *The effects of marital conflict and marital environment on change in marital status.* These and dissertations-family sciences, Retrieved from http://uknowledge-uky.edu./hes_etds/9.

Hetherington, E., Cox, M. M. & Cox, R. (1998). *Effect of divorce on parents and children. In nontraditional families,* Edited by M. Lamb. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum association.

Iveniuk, J., Waite, L.J., Laumann, E., Mcclintock, M.K.& Tiedt, A.D. (2014). Marital conflict in older couples: Positivity, Personality, and health, *Journal of marriage and family, 76(1),* 130-144.

Refrences (In Persian)

Abbasi Asil, S. (2014). *Comparison of Controlling Behaviors and Sexual Performance in Couples with Traditional and Modern Marriages, Referring to Zahedan Health & Treatment Centers*, A Master of Arts Thesis, Islamic Azad University, Marvdasht Branch, Faculty of Educational Sciences and Psychology.

Asghari, F., Sadeghi, A., Zare' Khakdoost, S., & Entezari, M. (2015). Investigating the Relationship between Maladaptive Schemas and Marital Conflict and Marital Instability in Divorcing and Normal Couples, *Semi-annual Journal of Family Pathology, Counseling and Enrichment*, 1(1), 48-58. [Persian].

Barati, T. (2010). *The Effect of Marital Conflicts on Husband and Wife Interactions,* A Master of Arts Thesis in Counseling, Faculty of Psychology, Islamic Azad University, Roodehen Branch.

Ghasemi S., Etemadi O., & Ahmadi S. A. (2015). The Relationship between Negative Interactions of Couples and In-Laws and Intimacy and Marital Conflict of Women, *Semi-annual Journal of Family Pathology, Counseling and Enrichment*, 1(1), 1-13.

Howitt, D & Cramer, D. (2009). *Introduction to Research Methods in Psychology*, (Pasha Sharifi, Hasan et.al. Trans.). Tehran: Sokhan (The original book's publication date was not mentioned).

Parvandi, A., Arefi, M., & Moradi, A. (2016). The Role of Family Functioning and Couples' Communication Patterns in Prediction of Marital Satisfaction, *Semi-annual Journal of Family Pathology, Counseling and Enrichment*, 2(1), 54-65.

Sanai B., Barati, T. (2008). *Family and Marriage Measurement Scale,*. Tehran:

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

Besat.

Sudani, M. & Shafiabadi, A. (2008). Comparison of the Effectiveness of Ellis's REBT in Individual and Conjoint Therapy in Reducing Family Conflict, *Quarterly Journal of Knowledge & Research in Applied Psychology*, 37 (1), 1-20.

William, G. (2014). Reality Therapy (Sahebi, A. Trans.) Tehran*: Sayeh Sokhan*, (Original book published in 2012).

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1396.3.1.7.0]